

Monumentnummer*: 499285

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 10 april 1996
Kadaster deel/nr 82790/182

Woonplaats* Drachten
Gemeente* Smallingerland
Provincie* Fryslân

Locatiennaam Oudega
Locatieomschrijving de Bûtendijken in De Veenhoop

Kadastrale gemeente* Boornbergum
Sectie* F
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 107

Omschrijving**

Inleiding

De hoge WINDMOLEN of zgn. Amerikaanse windmotor op de polderdijk van het vm. waterschap "De Hooge Warren", thans Waterschap De Wouden, is een dominant herkenningspunt nabij het Grietmansrak aan de de Kromme Ee, waarin het overtollige waterbezwaar uitsloeg. Het waterschap omvatte bij de oprichting in 1905 480 ha. op het grondgebied van de gemeenten Smallingerland, waarvan de molen 391 ha. verwerkte. De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Hercules Metallicus", uit Duitsland geïmporteerd door de Rotterdamse handelmaatschappij R.S. Stokvis & Zonen, werd 1926 alhier geplaatst. Van de standaardonderbouw werd afgezien ten gunste van een houten hok met dak "om den windmotor" uit te voeren door een timmerman uit Oudega. Het bestek waarnaar het werk werd uitgevoerd was van architect Lourens. De molen bemaalde als enige de gehele polder. In de winterperiode werd de wachtdeur in de waterloop opengezet, waardoor de polder geïnnundeerd werd, om te voorkomen dat er schade aan de polderdijken zou ontstaan.

In de omgeving zijn nog verschillende kleine Amerikaanse windmotors aanwezig en in werking. De onderhavige molen is buiten bedrijf en ligt in de opgeschoten beplanting waarin recreatiewoningen zijn gesitueerd. De onderbouw is vernieuwd.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De toren met windrad staat op een betonnen onderbouw. Op de onderbouw een nieuw houten molenhuis dat om de voet van de toren is gebouwd. De inlaat is voorzien van een ijzeren krooshek, waarachter de ijzeren vijzel; in de waterloop een houten wachtdeur. De stalen toren heeft een ladder en een houten platform. Het windrad heeft een vlucht van ca elf meter en telt 30 gegalvaniseerde ijzeren bladen. De molen is voorzien van twee vanen: een hoofdvaan en een zijvaan. De eerste dient voor de zelfregeling naar de windrichting, de tweede voor de zelfregeling naar windsterkte. Aan de arm van de vanen hangt een ijzeren trapje.

Waardering

De zgn. Amerikaanse windmotor uit 1926 is van cultuurhistorisch en industrieelarcheologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie, in het bijzonder van de windmotoren,
- vanwege de ontwikkeling van de bemalingstechniek naar Amerikaans model,
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalingsgeschiedenis van het voormalige waterschap De Hooge Warren,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid,
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt langs de Kromme Ee-Wijde Ee,
- vanwege de hoge mate van zeldzaamheid in de gemeente Smallingerland en de regio de Friese Wouden.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Boezemmolen(TFU)

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument